

nec formalis;

Secunda pars. Unitas universalis ita est propria naturæ universali, ut non possit convenire singulari, qua tali. Atqui unitas formalis convenit etiam naturæ singulari et individuae. Ergo.

Major ex communi omnium consensu constat, et ex oppositione, quæ est inter singulare et universale, ut talia sunt. Cum enim opponantur, ut communicabile et incommunicabile, unitas illa, quæ ad utrumque horum indifferens est, non potest esse sufficiens ad rationem universalis... (1).

Minor constat ex iis, quæ præmisimus de formali unitate.

Præterea unitas formalis, præcise qua talis, nec includit naturam suam, nec excludit multiplicabilitatem et communicabilitatem ad plura. Verum unitas universalis positive includit communicabilitatem. Ergo.

Major. Si enim unitas formalis includeret multiplicabilitatem in plura ejusdem rationis, non posset reperiri unitas essentialis naturæ in uno individuo, unitas enim formalis est unitas essentialis. Si autem excluderet multiplicabilitatem, repugnarent individua similia sive secundum rationem specificam, sive secundum genericam.

Dices: inter communicabile et incommunicabile non datur medium. Ergo si unitas formalis non importat communicabilitatem, oportet ut incommunicabilitas ei competat: aut e converso.

Resp. dist. antec.; a parte rei *conc.*, secundum præcisionem intellectus *neg.* Potest enim aliquid ex *sua essentia* et conceptu præscindere ab utraque. Sic etiam a parte rei omne animal aut est rationale aut irrationale: nihil autem horum pertinet ad essentialiam animalis præcise conceptam.

Denique «unitas formalis multiplicatur in individuis cum ipsa natura. Sed unitas, quæ est propria naturæ universalis, ut universalis est, non potest multiplicari in inferioribus, nam potius sunt unum sub ea ratione; quomodo dixit Porphyrius, *participatione speciei plures homines esse unum hominem*. Ergo alium modum unitatis habet natura universalis, ut sic, præter unitatem formalem» (2).

(1) Suar., disp. 6. *Metaph.*, sect. 2, n. 10.(2) Id. *ibid.*

Major patet ex præcedentibus.

Minor autem facile probatur. Quia «si unitas naturæ universalis, ut universalis est, multiplicaretur in inferioribus, multiplicaretur unitas specifica in individuis, vel generica in speciebus; quod est impossibile. Alioquin et plures homines essent plures species, et unusquisque eorum haberet in se unitatem universalitatis, et consequenter unusquisque esset unus universaliter, sicut est unus formaliter: quod est plane falsum» (1).

Itaque requiritur quidem ad universale unitas formalis, sed non sufficit, nec est propria et characteristicam unitas universalis.

Hæc, ut vides, spectant unitatem formalem in eo sensu, quem cum pluribus gravissimis AA. superius explicavimus. Cæterum de formali unitate, ad mentem nonnullorum Sco-tistarum intellecta, inferius disputabitur.

Tertia pars de unitate similitudinis. Nam unitas universalis est vera unitas opposita pluralitati, eamque excludens. Sed similitudo pugnat cum unitate vera, et essentialiter importat pluralitatem, cum sit relatio quædam, relatio autem vindictæ extrema invicem opposita.

Ultima pars non est nisi corollarium præcedentium.

Probatur. Omnes enim requirunt ad universale unitatem et aptitudinem ad multa, seu talem unitatem, quæ simul cum actuali indivisione seu incommunicatione importet communicabilitatem ac divisibilitatem in plura ejusdem rationis ac nominis. Atqui non est ejusmodi unitas individualis nec formalis, ut probatum hactenus est. Ergo aliam ab his diversam admittere cogimur, quæ sit propria universalis.

Major manifesta est ex ipso conceptu naturæ universalis, quæ si actu indivisa non est, nihil erit unum idemque, quod inesse pluribus possit; si autem illa natura actu indivisa, divisibilis non est in plura ejusdem rationis, erit individua non vero universalis.

Dices: omnis veri nominis unitas aut est individualis, aut formalis, cum in ipsa non sit aliud, quam entitas essen-

nec unitas
similitudinis;

sed alia diversa.

(1) Suar. *ib.*, ubi plura reperies. Cfr. Conimbric. *In Præfatione*. Porphyr. quest. 2. art. 2.

tialis et individualis. Ergo universalis unitas, quæ tanquam ab his distincta obruitur, chimerica est.

Resp. dist. ant.; realis et independens a mentis consideratione, *conc.*, si res spectetur dependenter a mentis consideratione, *neg.* Quemadmodum enim, licet a parte rei non sit nisi aut animal rationale aut irrationale, est tamen per mentis considerationem aliud animal seu ratio generica animalis, quod neque est rationale nec irrationale, sed ab utroque præscindit; ita non repugnat per mentis considerationem esse aliquam unitatem, quæ non sit individualis, neque solum formalis: et hæc est unitas universalis propria.

Vocatur porro unitas hæc *præcisionis*, quia convenire nequit nisi naturæ, ab individuantibus notis præcisæ, cum ille notæ communicabilitati repugnet. Utrum autem realis sit hæc unitas, an solum rationis, quæstio est inferius solvenda.

Vides hinc, quomodo invicem comparentur, quidque differant tres hæc unitates. Nam individualis non solum implicat actualement indivisionem, sed etiam repugnantiam cum divisione in plura, quale est ipsum individuum. At vero universalis, e converso, ita importat indivisionem actualement, ut tamen postulet communicabilitatem seu divisibilitatem in plura talia, ut singula illa contineant totam naturam universalem secundum ejus comprehensionem atque actualitatem. Unitas denique formalis medium quemdam locum occupat, quia eam habet indivisionem actualement in se, ut nec repugnet divisioni et communicabilitati, sicut numeralis, neque illam requirat, sicut unitas præcisiva seu universalis, sed perfecte præscindat a communicabilitate et incommunicabilitate. Unde fit, ut unitas formalis reperiat et in natura individuali et in universali. Unitates ergo hæc omnes in eo conveniunt, quod actualement indivisionem includant; differunt autem, quia formali unitati seu actuali essentiae indivisioni superaddit incommunicabilitatem unitas individualis, universalis vero communicabilitatem (1). Ita etiam animal secundum se v. g. præscindit a rationali vel irrationali. Sed animal, quod

(1) Vide Suar., disp. 6. *Metaph.*, sect. 2, n. 11, 12; Conimbr. loc. cit., q. 2, art. 2.

quæ vocatur
unitas
præcisionis.

Comparatur
unitas
universalis
cum aliis.

est in homine requirit rationalitatem, quod vero est in leone vel equo, illam essentialiter excludit.

Ex quo jam multo manifestius patet doctrinam nostram de formali unitate naturæ non modo non pugnare, sed potius apprime consentire cum doctrina Doctoris Angelici, qui non semel scripsit naturam, quæ subest universalitati, nec unam esse dicendam nec plures, nimirum unitate ac pluralitate numerali, quia utraque est extra conceptum illius naturæ, et utraque *accidere* ei potest, cum una sit in singulis et plures in pluribus individuis (1).

150. Jam aptitudo essendi in multis propria universalis, non est intelligenda *sola non repugnantia*, ut adsint plura individua similia, quæ uno conceptu possint representari, nam hujusmodi negativam aptitudinem habent quoque ipsa individua, saltem materialia, cum tamen individua nequeant habere aptitudinem illam essendi in multis propriam universalium. Ita Petro actu existenti non repugnat adesse in rerum natura, aliud individuum simile, Paulum videlicet vel Franciscum. Intelligitur ergo illa aptitudo capacitas essendi in multis per identitatem, ita ut natura illa, quæ universalis est, reperiat in omnibus illis, ac proinde de omnibus prædicari possit, quomodo v. g. humanitas est in ipso Petro, Paulo, Andrea etc., ac de illis prædicatur; nam omnes illi ac singuli sunt revera homines (2). Sed hæc magis inferius explicabuntur: nunc videndum est an et quomodo existat universale.

Quænam
aptitudo pro-
pria
universalis.

CAPUT II.

DE REALITATE

ATQUE EXISTENTIA UNIVERSALIUM.

Aggredimur jam controversiam magno animorum æstu agitatam in ætate media, et nunquam non diligenter in Scholasticorum aulis librisque discussam. Existuntne in rerum natura rationes universales, quales hactenus descripsimus,

(1) S. Th., *De Ente et essentia*, cap. 4.

(2) Vide de his fuse Suarez, disp. 6 *Metaph.*, sect. 4.

quæ unum aliquod cum sint, communicari multis possint, atque in multis reperiri per identitatem? Negarunt plures perfracte existere quidpiam universale, præter voces, aut ad summum præter conceptus: hi vocantur *Nominales*. Alii e converso existimantur independentem et antecedentem ad omnem intellectus nostri operationem dari naturas adæquate ac formaliter universales: quorum opinio *Realismus rigidus* aut *exaggeratus* audit. Alii demum mediam inter hæc duo extrema tenent viam, dicentes universale partim in rebus ipsis existere, partim in intellectu: hi nimirum *Realismum* quemdam *mitigatum* profitentur. Quare Nominales existimant universalis esse mera figmenta mentis, quorum nullum adsit in rebus ipsis fundamentum: rigidiores Realistæ universale completum et perfectum absque mentis opera contendunt dari in rerum natura; Realistæ vero moderati volunt a rebus offerri fundamentum et materiam, ab intellectu autem compleri formam universalitatis. Age vero expendamus singillatim has omnes sententias, ut falsis rejectis, veram stabiliamus.

Nominales,

Realistæ rigidi,

Realistæ miti-
tigati.

ARTICULUS I.

Exponitur et confutatur nominalismus.

Quid
nominalismus.

151. Nominalismus, ut nuper dicebamus, est illorum systema, qui negant ullam esse naturam universalem, sed voces tantummodo aut conceptus esse universales: non quod voces et conceptus non sint in sua physica entitate res quædam singulares atque individuæ, sed quia sunt universales in *significando* ac *representando*. Duo possunt distingui genera nominalium: nam rigidiores solum admittunt nomina universalis, negant autem non modo res, sed ipsos etiam conceptus universales. Sed mitiores solas res universales respuunt, agnoscunt vero ideas universales. Primi nominalismus *purum*, secundi profitentur mitiorem nominalismum seu *conceptualismum*.

Conceptual-
ismus.
Epicurei,
Heraclitus,

Nominalismi semina reperies inter antiquos in Epicureis, qui, ut refert Angelicus Doctor, (1) *dicebant, quod nihil est*

(1) Opusc. primo de *Universalibus*.

universale, et in Heraclito et Cratylo, qui, teste Aristotele (1), nihil admittebant in natura, saltem sensibili, quod perpetuo fluxui et mutationibus non foret obnoxium: unde negarunt posse intellectum nostrum ullam veri nominis de huiusmodi rebus scientiam assequi, utpote quæ sectatur veritates universales, æternas atque immutabiles (2).

Conceptualistis autem accensentur a pluribus scriptoribus veteres Stoici cum suo capite Zenone (3). Re tamen vera nominalismus in medio ævo præformatus est, turbasque non paucas in scholis cepit excitare, ex quo Joannes Roscellinus (4) docuit *non nisi flatum vocis esse universales substantias*, quemadmodum scripsit S. Anselmus (5), illum ejusque asseclas vocans *hæreticos Dialecticæ*. Novæ huic doctrinæ philosophicæ alios errores theologicos adiecit (6) circa essentia divini unitatem, quos abjurare debuit in Concilio Suessoniensi, anno 1092.

Zeno Stoicus,

Roscellinus,

Nactus fuit Roscellinus acerrimos impugnatores S. Anselmum et Gullielmum Campellensem, quorum argumentis

impugnatus a
S. Anselmo.(1) *Metaphysicor.*, lib. 1., cap. 6., text. comm. 5. Cfr. S. Th., ib. lect. 10, initio.(2) Cratylus, idem hoc principium amplexus, ad hanc demerentiam devenit, quod opinatus est, quod non oportebat aliquid verbo dicere: sed ad exprimendum quod volebat, movebat solum digitum. Et hoc ideo, quia credebat quod veritas rei, quam volebat enuntiare primo transibat, quam oratio finiretur. Brevis autem spatium digiti movebat. S. Th., *Metaph.*, lib. 4., lect. 12., in fine.(3) Vide Illium. Gonzalez, *Historia*, t. 1. n. 80, pag. 340, Madrid 1886; Conimbr. *In Prefation. Porphy.*, q. 1. art. 2.(4) Fuit Canonicus Compendiensi (Compiègne) in Gallia, floruit circa annum 1089. Sunt tamen, qui existimant illum nominalismi systema didicisse a Joanne quodam, magistro suo, qui forte fuit Joannes cognomento *Surdus*. Vide Illium. Gonzalez, *Hist.*, t. 2, paragr. 34.(5) *Lib. de Fide Trinitatis et de Incarnatione Verbi contra blasphemias Ruzelini sive Roscellini*, cap. 2.(6) Accipe exemplum: *Si in Deo*, inquit Roscellinus, *tres Personæ sunt una tantum res, et non sunt tres res, sicut tres angeli aut tres animæ, ita tamen ut potentia et voluntate omnino sint idem: ergo Pater et Spiritus S. cum Filio est incarnatus*. Apud S. Anselmum, loc. cit. cap. 1. et 3.

debilitata, in pretio haberi desiderat illius doctrina, (1) cum in arenam descendit novus nominalismi impugnator Petrus Abælardus (2), qui tamen nominalismum mitiorem seu conceptualismum docuisse videtur. Fuerat hic primum discipulus Roscellini, quo relicto, mox transit ad scholam Gullielmi Campellensis; sed ut erat elato animo ingenioque turbulento, ab hoc quoque magistro recessit, scholamque aperuit millenis auditoribus frequentatam. Neque hic se intra limites Philosophiæ continuit, sed ipsum Augustissimum Trinitatis mysterium vanis ratiunculis e Dialecticæ penu depromptis ausus explicare (3), incidit in turpissimos errores, damnatusque fuit in alio Concilio Suessionensi, postquam senserat in eodem validissimos ictus invictæ vehementissimæque eloquentiæ S. Bernardi, Abbatis Claravallensis.

Abælardus conceptualismum professus esse dicitur, ita ut non sola nomina communia esse censerit, sed conceptus etiam instar imaginum plures res exprimentium, quin tamen ullum reale fundamentum adesses pro his conceptibus communibus plurium rerum. Nam hi conceptus expriment quidem convenientiam quamdam secundum idem; quæ tamen *convenientia non sit realis*, sed mera similitudo concepta (4).

Jam pene jacebat in oblivione Nominalismus cum denuo instauratus est opera Gullielmi Ockam (5), qui sectatores

(1) Vide Joann. Sarisberiensem, *Policraticus*, lib. 7, cap. 12, apud Gonzalez, *Historia*, tom. 2, paragr. 34, pag. 140.

(2) Natus anno Domini 1079 in oppido Palais prope Nantes in Gallia, et mortuus anno 1142.

(3) *Sententiam ergo vocum seu nominum*, inquit Otto Frisingensis, *non caute Theologiæ admiscuit, quare de Sancta Trinitate docens et scribens, tres personas nimium attenuans, non bonis usus exemplis, inter cetera dixit*: sicut eadem oratio est propositio, assumptio, et conclusio, ita eadem essentia est Pater et Filius et Spiritus Sanctus. *De gest. Trid.*, lib. 1, cap. 47.

(4) Vide apud Antonium Rosmini Servati, *Aristotele exposto ed esaminato, Prefazione*, vel apud Liberatore *Conoscenza intellet.*, part. second., cap. 4, art. 1, n. 134, in nota, pag. 151, Roma 1858.

Sunt etiam, qui censeant Abælardum quandoque non penitus alienum fuisse a Realismi sententia. Vide Cardin. Gonzalez, *Hist.* tom. 2, paragr. 35, pag. 143.

(5) Natus in Anglia, sæculo XIII versus finem inclinante, et post multas fortunæ vias vitamque non parum turbulenter actam mortuus,

Petrus
Abælardus.

profigitatus a
S. Bernardo
Claravallensi in
Conc.
Suessionensi.

Ockam.

habuit, ut nobiliores tantum commemorem, Joannem Buridanum, Albertum a Saxonia, Gregorium Ariminensem et Gabrielem Biel (1). Ockam autem non purum sed mitiorem Nominalismum seu Conceptualismum propugnavit.

Recentioribus demum temporibus Nominalismum tenuerunt Hobbes, Hume, Condillac, Robinet, Berkeley, Dugald, Stewart, Huxley et Positivistæ Angli et generatim Sensistæ, qui cum non aliam cognitionem præter sensitivam agnoscant, negare consequenter debent non modo naturas, verum ideas etiam omnes universales (2). Ex altera vero parte Kantius alique idealistæ transcendentales conceptualismum profiteri debent secundum propria ipsorum principia (3). Conceptualistis est etiam accensendus Lockius, qui docuit definitiones non aliud esse, quam præis vocis declarationes præsidio aliarum vocum (4); ideas vero generales ad mera mentis figmenta amandavit, ex eo quod illarum universalitas aliud non sit, quam capacitas conceptibus suis ab intellectu communicata, ad plura individua significanda vel representanda (5).

Buridanus,
Albertus a
Saxonia, Grego-
rius Ariminen-
sis, Gabriel Biel.

Hobbes, Hume
alique.

Kantius.

Lockius.

Monaci anno 1347. Magistrum habuit Joannem Duns Scotum, vocatusque fuit *Doctor singularis, Doctor iuvenibilis, ac Venerabilis Inceptor*.

(1) Vide *Introductionem* n. 72, 73.

(2) Vide, *Gallupi Lezioni di Logica et Metaphysica*, lez. 17.

(3) Sunt, qui contendant duo hæc genera nominalismi non esse distinguenda: contra quos videri potest Antonius Rosmini-Servati (*Aristotele exposto ed esaminato, Prefazione*, n. 12, not. 3) Certe Ockam et Schola Nominalium ab ipso instaurata conceptualismum professa est. Quæ causa esse potuit, cur Scholastici, quibus illorum tantum Nominalium opera familiaria erant, sub voce nominalismi, mitiorem dumtaxat hujus systematis formam vel conceptualismum describant. Cæterum Roscellinus et recentiores nonnulli, cum vocis tantummodo universales admittant, ne mentionem quidem conceptuum facientes, videntur purum nominalismum profiteri.

(4) Car la définition n'est émise que comme il a été dit, que l'explication d'un mot par plusieurs autres. *Essai philos. concern. l'entend. humain*. liv. 3, chap. 3, n. 10.

(5) Lors donc que nous laissons à part les particuliers, les généraux, qui restent, ne sont que des simples productions de notre esprit, dont la nature générale n'est autre chose que la capacité que l'entendement leur communique, de signifier ou de représenter plusieurs particuliers. *Ib.* n. 11.

Confutatur
Nominalismus.

152. PROPOSITIO 1.^a Nominalismus purus absurdus est.

Prob. 1.º Si vera esset nominalium sententia, tolleretur omne discrimen inter voces univocas et æquivocas a casu. Atqui omnes admittunt ejusmodi discrimen. Ergo...

Major. Ex nominalium enim doctrina, nullum est fundamentum sive in rebus sive etiam in conceptibus nostris, cur unum idemque nomen pluribus diversis individuis significandis adhibeatur. Atqui voces, quæ pluribus diversis individuis absque ulla ratione objectivæ alicujus convenientiæ imponuntur, sunt pure æquivocæ. Ergo...

Minor. Nam omnes distinguunt inter vocem *homo*, quæ significatur individua humani generis, et inter vocem *laurus*, quæ tribuitur certo animali, et monti cuidam Asiæ.

Prob. 2.º Si nullum esset fundamentum vel a parte rei, vel in conceptibus mentis nostræ, ad hoc ut una voce plura designarentur, prorsus arbitrariæ forent communes illæ appellationes, quibus certa quædam individua vocarentur *homo*, et certa alia *canis*, etc. Atqui hæ appellationes non sunt prorsus arbitrariæ. Ergo debet admitti a parte rei aliqua ratio communis nominis, ideoque universale non in solis vocibus reponendum est.

Major. Nam aliqua ratio esse debet cur certa nomina certis quibusdam rebus imponantur. Et si ratio illa non est similitudo aliqua realis, quæ in ipsis objectis reperitur, vel unicus conceptus, quo illa repræsententur, non remanet alia causa communium appellationum, nisi arbitrium loquentium.

Minor. Si enim communes illæ appellationes forent prorsus arbitrariæ, quomodo fit ut omnes omnino absque prævio pacto convenient in vocando *homines* certa quædam individua, quæ prius non viderant, et certa alia *canes* etc.?

Cur vero non conveniunt omnes in vocando hominem, quem prius non noverant, *Petrum*, vel *Paulum*, vel *Franciscum*, nisi postquam in singulis casibus didicerint talia eis nomina ex hominum libero arbitrio esse imposita?

Respondent adversarii rationem, cur pluribus individuis unum commune nomen imponatur, esse similitudinem illorum inter se. Atqui responsio hæc destruit systema nominalismi. Nam similitudo illa rebus inest antecederet atque

independentem ad nostram cognitionem et ad denominationem, neque enim plures homines sunt similes inter se, quia tales cognoscuntur a nobis, sed e contrario cognoscuntur similes, quia similitudinem habent, eamque detegimus intellectu nostro. Atqui similitudo unitatem quamdam et convenientiam plurium in forma importat. Ergo ex ipsa illa responsione adversariorum sequitur agnoscendam necessario esse communitatem aliquam, quæ fundamentum sit nominum universalium, quandoquidem similitudo attenditur *secundum convenientiam vel communicationem in forma* (1).

Prob. 3.º Dicunt adversarii nominibus communibus nihil respondere a parte rei ullo modo commune, sed significari omnem collectionem individuorum. Ergo tunc nomina communia collectivis essent æquiparanda. Atqui nomina communia et collectiva diversissima sunt. Nam collectiva sic plura significant, ut de singulis nequeant seorsim prædicari. Sic v. g. exercitus exprimit collectionem militum; non vero singuli milites vocari possunt exercitus. Contrarium accidit in voce *homo*, *equus*, *planta*, et reliquis universalibus, quæ non possunt dici de collectione, sed de singulis; neque enim hominum collectio est *homo*, sed individua seorsim nominantur *homo*. Unde.

Prob. 4.º Si nomina universalis non præsupponunt aliquid fundamentum communis appellationis, nihil possunt revera significare. Sed certe aliquid significant. Ergo dicendum est, illa significare aliquid commune aliquo saltem modo.

Minor manifesta est; quia experientia novimus et nos, auditis communibus vocabulis, aliquid intelligere, quod ab aliis quoque intelligi sentimus.

Major non minus est manifesta ex dictis. Nam verba communia nihil possunt significare nisi vel individua, prout talia, vel eorum collectiones, vel demum aliquid quodammodo commune seu universale. Prius per se patet non posse dici, alterum falsum ostendimus nuper, tertium nolunt admittere nominales. Ergo... (2)

(1) S. Thom. 1, p. q. 4, art. 3.

(2) Vide S. Basilium, lib. 1, *Contra Eunom.*, n. 6.

Confutatur con-
ceptualismus153. PROPOSITIO 2.^a Nominalismus temperatus seu conceptualismus non minori laborat absurditate.

Nonnulla ex iis, quæ contra nominalismum ursimus, in hanc etiam propositionem accommodari possent. Sed nova afferamus.

Prob. 1.º Si dantur conceptus universales, admittenda quoque sunt res quodammodo universales, quæ conceptibus illis fundamentum præbeant. Atqui adversarii admittunt universales conceptus. Ergo...

Major demonstratur. Ponere conceptus universales est ponere naturalia signa et imagines plurium rerum. Quis autem non videat repugnare unam eandem imaginem plurium, si nihil sit in illis convenientiæ communitatisque?

Prob. 2.º Cum de *Petro, Paulo, Francisco*.... prædico, quod sint *homo*, aliquid unum de singulis prædico, quod proinde in illis inesse per identitatem debet. Sed non prædico sive vocem solam, sive etiam ipsum formalem mentis conceptum. Ergo rem, ideoque negari non possunt naturæ universales.

Prob. 3.º Una eademque definitione definiuntur individua omnia cujusvis speciei ac generis. Atqui definitio rem ipsam, non voces aut subjectivos conceptus, declarat. Ergo oportet in rebus ipsis aliquid agnoscere, quod sit aliquo modo commune, quod sit fundamentum communis conceptus ac definitionis. Secus enim veri esse non possent, sed prorsus fictitii ac falsi ejusmodi conceptus et definitiones.

Prob. 4.º Nos numeramus individua, inque certas classes, species aut genera redigimus. Verum id fieri rite nequiret, nisi esset aliquid, in quo res numeratæ, atque in classes illas redactæ, conveniret. Ergo...

Major in confesso est, non apud vulgus solum, sed etiam apud Philosophos, qui tam sollicite res omnes ordinant secundum prædicamentorum ad prædicabilium varietatem.

Minor autem probatur. Omnis enim numeratio similitudinem atque objectivam convenientiam necessario vindicat. Neque enim numeramus nisi res, quæ similes sunt inter se. Quod si similitudo et ratio plura in numerum redigendi ex nostra dumtaxat consideratione dependet, 2cur unus homo

et unus canis non faciunt duos *homines* aut duos *canes*, quemadmodum faciunt duo *animalia*, aut duo *viventia*, duas *substantias* corporeas, duo *entia*? Cur *lapis, angelus, equus*, numerari rite possunt tria entia, aut tres substantiæ, non vero tres lapides, tres angeli, tres equi?

Prob. 5.º Si ponuntur conceptus universales absque ullo in rebus fundamento, species et genera rerum in nostro dumtaxat modo considerandi consistunt. Id vero in idealismum et formalismum Kantii recte deducere videtur, et est evidenter falsum; ante omnem enim operationem intellectus et independentem ab ea, homo et canis conveniunt in animalitate, Petrus et Paulus in humanitate. Ergo negari nequit objectiva rerum similitudo et convenientia, quæ fundamentum suppeditet ideis universalibus.

Hæc adeo apparent manifesta, ut, semota lite de modo loquendi, incredibile videatur posse esse Philosophos, qui contrariam doctrinam profiteantur. Quare plures antiqui Doctores rati sunt (1) nominales re forte non dissidere a vera sententia; quamquam reprehensionem mereantur quoad modum loquendi.

Argumenta, quæ pro nominalismo afferri solent, commodus solventur post expositam veram sententiam (2).

ARTICULUS II.

Exponitur et refutatur Realismus rigidus.

154. Rigidus Realismus, quemadmodum initio notavimus, ponit universalialia complete a parte rei existentia, seu contendit naturas rerum eo ipso modo, quo a nobis per conceptus et vocabula universalialia exprimuntur, physice existere, atque esse proinde unum quiddam reale, et realiter in pluribus inexistens secundum eandem sui realitatem. Hic porro

Doctrina
rigidiorum Rea-
listarum.

(1) Cfr. Dominic. Soto, *In Porphyrii Isagogen ac Aristotelis Categorias*, lib. *Prædicabilium*, quest. 1, in fine concl. 3.^æ; Suar., *Disp. 6, Metaph.*, sect. 2, n. 1; De Benedictis, *Logic.*, lib. 2, q. 1, cap. 6.

(2) Vide Joann. a S. Thom., *Logic.*, q. 3, a. 2.

realismus variis modis expositus ac propugnatus fuit a suis patronis, vel asserendo universale *separatum ab individuis, vel in illis existens.*

Universalium
separatorum
auctores:
Platonici.

Et in primis universalis separati duæ perhibentur formæ, altera quæ Platoni tribuitur, altera Ontologorum propria. Plato enim dicitur universalia reposuisse in formis quibusdam realibus per se subsistentibus, quas *ideas* vocavit, nimirum in naturis rerum separatis ab individuis. Secundum hanc ergo opinionem, sicut hic apud nos existunt individua *humana, equina, lapidea, corporea*, ita etiam existit in regione, nescio qua, natura *hominis, equi, lapidis, corporis*, quæ non habeat ullam determinatam individuationem. Aliis vocibus, sicut existunt res individue cum suis determinationibus individualibus, ita etiam extra ipsa individua existunt species absque notis ac differentiis individuantibus, et genera absque differentiis specificis, eo ipso modo, quo exprimuntur vocibus et conceptibus communibus. Porro individua ideo sunt certæ eujusdam classis, speciei vel generis, quia participant in se formam vel naturam illam per se subsistentem, puta *humanitatis, equinitatis, corporeitatis...* (1); cognitiones autem nostræ universales non aliud habent pro objecto nisi formam ejusmodi, quæ proinde existimabantur a Platoniciis *causæ rebus particularibus cognitionis et esse* (2) quatenus participant in se impressionem quamdam illarum. Duplicem enim prædictarum formarum typicam impressionem posuerunt hujus opinionis assertores, alteram in corporea materia, alteram in animo nostro. Per impressionem formarum in materia exsurgunt individua varia, sicut ex impressione sigilli in cera, figurantur variæ imagines; ex impressione vero earumdem in anima oriuntur cognitiones nostræ (3).

Dubium, utrum
Plato universale
separatum
revera
propugnaverit.

Utrum autem portentosam hanc sententiam vere docuerit Plato, an vero eam magistro suo appinxerit Aristoteles, ut facilius refutaret irrideretque, vel tenerint Platonici, mentem nobilissimi illius Philosophi perperam interpretantes,

(1) Vide S. Th., 1. p. q. 6, art. 4. q. 84, art. 1. 4, 5; *Metaph.* lib. 1, lect. 10, et alibi sæpe.

(2) S. Thom., *de Anim.*, lib. 1, lect. 1, paragr. d.

(3) S. Thom., 1. p. q. 65, art. 4; q. 79, art. 3.

disputant scriptores (1). S. Augustinus Platonem per suas ideas non aliud intellexisse arbitratur, quam exemplares ideas divinas, seu typos ac rationes rerum creandarum (2).

Hæc benigna Platonis interpretatio ansam aliquam dare potuit Ontologorum realismo. Hi namque volunt universalia esse ipsas divinas ideas, quas mens nostra immediate intueatur. De his proinde sunt scientiæ, illas contemplatur, quoties naturas, præcisus notis individuantibus, apprehendimus, illas demum exprimimus, quoties communibus nominibus utimur. Ita Ontologis placet universalia extra ipsa individua ponere, non vero per se subsistentia, sed in mente divina.

155. Universale complete ac formaliter in individuis existens alii aliter propugnauerunt. Nam in primis Joannes Scotus Erigena, Amalarius del Bene, carnotensis (Amaury de Chartres), David de Dinant, et posteriores Pantheistæ unam divinam substantiam in rebus omnibus inesse per identitatem docent.

At vero Gullielmus Campellensis, quemadmodum refert Abælardus (3), erat in ea sententia de *communitate universalium, ut eandem essentialiter rem totam simul in singulis suis inesse adstrueret individuis: quorum quidem nulla esset in essentia diversitas, sed sola multitudine accidentium varietas.* Hanc tamen sententiam postea Gullielmum a se convictum deseruisse narrat idem Abælardus.

Scotistæ etiam realismum rigidum quodammodo amplectuntur, quamquam bifariam rem declarant, pro duplici elemento unitatis et aptitudinis, quod importat natura universalis. Modus enim diversus realismi ab hactenus expositis excogitari adhuc potest, vel quatenus unitas universalis a parte rei reperiat ex eo, quod una eademque revera natura in

Ontologi.

Universalium
in individuis
inexistentium
fautores:
Scotus Erigena,
Amalarius
del Bene,
David
de Dinant,
Pantheistæ.

Gullielmus
Campellensis.

Scotistæ.

(1) Vide S. Th., 3. p. q. 4, art. 4 ad 2.^{am}; Suar. disp. *Metaph.* 6. sect. 2, n. 111; Conimbr. In *Praefatione Porphy.* q. 1, art. 3; Tolet. ib., quest. 2; Roselli *Summ. Philos.* t. 1, q. 5, art. 4 in notis; Sanseverino *Elementa Philos. christ.* Ideolog. cap. 2, art. 1, n. 135, not. 9, aliosque plures ab hisce laudatos.

(2) S. August. lib. 83. *Questionum*, quest. 46. Cfr. *De Civit. Dei*, lib. 70, c. 28; et S. Thom. 3. p. q. 4, art. 4, ad 2.^{am}.

(3) *Historia Calamitatum*, in Opp. Abælardi editis a Victore Cousin, p. 5, 6.

pluribus inexistat; vel secundo quatenus, licet natura in singulis individuis multiplicata sit, habeat tamen in illis realem aptitudinem atque indifferentiam existendi in pluribus. Patroni primæ hujus explicationis ponunt universale reale per *inexistentiam*, alii per *indifferentiam*.

Itaque «quidam contendunt (naturas rerum) esse communes per *inexistentiam*, ita quod una et eadem *humanitas realiter* reperiatur in omnibus hominibus: v. g. *humanitas Petri* et *humanitas Pauli* non differunt nisi extrinsece, ratione scilicet differentiarum adjunctarum: Quando autem asserunt unam esse naturam in omnibus singularibus, sane non intelligunt esse unam numericam, id enim divinis tantum Personis reservatum est, in quibus una et eadem numero prorsus indivisa natura reperitur. Sed loquuntur de illa unitate propria naturæ, quæ importat indivisionem per principia essentialia, unde dici solet unitas formalis et essentialis, quæ ideo est minor unitate numerali. Et ponere in creatis eandem naturam sic unam in pluribus singularibus nedum non arbitran- tur absurdum, sed summe necessarium». Ita exponit hanc sententiam, quæ vix differre videtur a realismo Gullielmi Campellensis, nobilis Scotista Bartholomæus Mastrius (1), qui pro ea citat varios AA.

«Cæteri vero Scotistæ admittunt naturas communes solum per *indifferentiam*, non autem per *inexistentiam*: unde consequenter volunt quodlibet suppositum habere suam propriam naturam cum sua unitate formali, et aliam esse humanitatem Petri, aliam Pauli, etiam antecederet ad differentias individuales. Dicitur tamen unaquæque natura communis, quia, quantumvis sit extrinsece contracta per differentiam ad hoc vel illud individuum, intrinsece tamen semper *indifferens* manet, ut sit in hoc vel in illo. Sicut enim constituit modo Petrum, ita, quantum est de se, poterat constituere Paulum, si illi a generante communicata fuisset, et ideo dicitur communis per *indifferentiam*.» Sicut qui est Romæ potest esse etiam Parisiis, quantum est de se, licet quamdiu est Romæ, impediatur esse Parisiis. Hanc tenet ipse Mastrius cum Tatareto, Licheto, Rada et aliis, et contendit esse veram Scoti

(1) In *Organum Aristotelis*, seu *Logic.*, disp. 4, q. 1, a. 1.

doctrinam. (1) Unde ista sententia duplicem indifferentiam seu aptitudinem inexistendi in pluribus individuis agnoscit in naturis rerum, alteram proximam et expeditam, alteram remotam, seu impeditam extrinsecus: primamque concedunt naturæ communi, cum est præcisa a differentis ac notis contrahentibus, alteram, cum est actu contracta in individuis. Quæ duplex aptitudo realis omnino dicitur esse, immo non est a parte rei nisi unica in diverso statu. Quemadmodum materia prima habet de se realem aptitudinem, ut nunc supponimus ex Cosmologia, recipiendi formam quamlibet, quia eadem numero materia pluribus formis informari potest, ideoque ad eas omnes realem habet aptitudinem. Verum quoniam plures simul formas recipere nequit, dum unam habet, aptitudo ad reliquas habendas impedita est (2). Ejusmodi ergo natura communis per indifferentiam vocatur etiam universale negativum.

Scotisticæ affinis est singularis Petri Fonseca sententia, qui docuit «naturas communes ex sese et ante eam operationem intellectus, qua a suis particularibus abstrahuntur, nempe prius natura, quam in suis particularibus existant, aut contractæ in eis sint, esse *actu, et non potentia tantum, universales*; tametsi non habeant suam universalitatem *existentem*, nisi cum intellectui sine differentis contrahentibus obijciuntur» (3). Natura enim in triplici statu considerari potest: primo absolute et secundum se, et quatenus implicat ea prædicata, quæ per ejus essentialem definitionem exprimuntur: secundo prout est in individuis; tertio prout est in intellectu certo quodam modo cognita. Primus status vocari potest *solitudinis et realis essentialis*; alter *contractionis et realis existentis*; tertius *abstractionis et objectivæ* seu *idealis existentis*. Dicit ergo P. Fonseca naturam in primo illo statu, habere ex sese antecederet ad omnem operationem intel-

Sententia
P. Petri Fonseca

(1) Mastrius *ibid.* Alii tamen aliter Subtilem Doctorem interpretantur. Vide v. g. Sebastianum Dupasquier in *Summa Philosophia*, *Log.* disp. 3, q. 3, concl. 2.^a

(2) Cfr. Suar., disp. 6. *Metaph.*, sect. 4, n. 2.

(3) Lib. 5.º *Metaph.*, cap. 28, q. 5, sect. 3. Cfr. sect. 2, et q. 3. Nec multum ab hac sententia videtur abluere Magnus Albertus, de *Predicabilibus*, tract. 2, cap. 3.

lectus unitatem quamdam universalem, quam tamen amittit, cum in inferiora contrahitur. Et quoniam natura non existit nisi vel contracta in singularibus, vel objective in intellectu; et repugnat aliquid prout individuam ac singulare esse unum realiter in multis; ideo addit naturas non habere *universalitatem existentem*, nisi cum intellectui sine differentis contrahentibus contemplanda obijciuntur.

Alia explicatio
universalis
a parte rei
existentis.

Denique alius est modus explicandi universale a parte rei completum absque ulla mentis operatione. Dicunt enim non nulli unitatem universalem non aliud esse, quam similitudinem plurium individuorum. Unde, a parte rei, existit perfectissime universale secundum utrumque ipsius elementum, unitatem et multiplicitem. Etenim multiplicitas realis est ratione individuorum, et unitas pariter realis ratione similitudinis realis, qua multiplicia individua ornantur. Hæc est doctrina Scotistæ Sebastiani Dupasquier (1), Pontii (2) aliorumque.

Age jam videamus, quid sit de variis rigidioris realismi formis judicandum.

§ I.—REJICITUR UNIVERSALE SEPARATUM.

Confutatur
Platonici.

156. PROPOSITIO 1.^a Naturæ universales Platoniorum per se subsistentes, atque ab individuis abstractæ, prorsus chimericæ sunt.

Prob. 1.º argumento Avicennæ, quod S. Thomas vocat necessarium, et sic brevissime proponitur a Cardin. Tolet: «Nulla quidditas est separata ab eo, cuius est quidditas et natura. Sed illa natura (universalis nempe) est quidditas singularium. Ergo...» (3).

Ad rem Angelicus: *Universale, quod intendimus, prædicatur de omnibus inferioribus, quorum unumquodque est ipsum.*

(1) *Summa Philosophia, Logica*, disp. 3, quæst. 3, concl. 3. Et plures censent hanc esse Scoti sententiam, nec aliud voluisse Subtilem Doctorem, cum scripsit esse in rebus universale, non actu, sed potentia, nimirum in rebus esse universale fundamentale, ratione similitudinis, quæ causa est, cur plura uno conceptu cognosci possint.

(2) *Integer Philos. Cursus*, t. 1, *Logic*, disp. 3, quæst. 2, conclus. 4, n. 30.

(3) Cardin. Tolet., *De Universalibus*, quæst. 2.

Tale autem universale, quod Plato ponebat separatim; non prædicatur de suis individuis, nec aliquod ipsorum est ipsum. Ergo aut non est ponere universale, aut non est sic ponere, sicut Plato ponebat (1).

Prob. 2.º Si naturæ universales existerent per se subsistentes essent simul distinctæ atque identificatæ cum individuis. Atqui nihil potest simul distingui et identificari cum alio. Ergo...

Major, in comperto est. Essent namque distinctæ, utpote separatæ ab individuis; nihil quippe potest a seipso separari. Essent identicæ, quia de individuis per identitatem prædicantur.

Prob. 3.º Hæc vera est assertio: *Petrus est homo*, et: *Hic canis est animal*. Atqui falsum est Petrum esse hominem abstractum, et hunc canem esse animal separatim. Ergo... (2)

Itaque recte docet Angelicus: *Patet... diligenter intuenti rationes Platonis, quod ex hoc in sua positione erravit, quia credidit, quod modus rei intellectæ in suo esse sit sicut modus intelligendi rem ipsam. Et ideo quia invenit intellectum nostrum dupliciter abstracta intelligere, uno modo sicut universalis intelligimus abstracta a singularibus, alio modo sicut mathematica abstracta a sensibilibus, utriusque abstractioni intellectus posuit respondere abstractionem in essentiis rerum. Unde posuit et mathematica esse separata, et species. Hoc autem non est necessarium, nam intellectus etsi intelligat res per hoc, quod similis est eis, quantum ad speciem intelligibilem, per quam fit in actu, non tamen oportet, quod modo illo sit species in intellectu, quo in re intellecta (3).*

Radix
deceptionis
Platoniorum.

157. PROPOSITIO 2.^a Universale nequit reponi in ideis divinis ad mentem ontologorum.

Confutatur
ontologi.

Prob. Quando docent ontologi universalis esse divinas ideas, quas nos directe intueamur, ideæ illæ intelligi possunt

(1) S. Thom., *Opusc. 1.^a de Universalibus*. Cfr. *Opusc. de Ente et essent.*, cap. 4, initio.

(2) Alia argumenta urget S. Thomas cum Aristotele. Vide 7.º *Metaph.*, lect. 13; 1.º *Metaph.*, lect. 14; 1 p. q. 84, a. 1.

(3) 1.º *Metaphysic.*, lect. 10; Vide etiam 1 p. q. 84, a. 1.^a; 1 p. q. 85, a. 2 ad 2.^{am}; et 1 p. q. 76, a. 2, ad 4.^{am}.

vel *subjective* vel *objective*. Si primum vitare nequeunt pantheismum. Nam universalia vere de rebus per identitatem prædicantur, adeoque illis insunt. Idea vero divina *subjective* considerata ipsa essentia Dei est. Hæc ergo in ontologorum sententia sic intellecta, prædicaretur de rebus, cumque illis identificaretur. En pantheismum.

Quod si dicatur universalia esse divinas ideas objective spectatas, hoc in primis offendimus incommodum, quod universalia nos cognoscimus, definimus et contemplamur, cum scientiis operam navamus: at vero contra experientiam est nos contemplari atque intueri divinas ideas. Adde quod «si per impossibile non essent in Deo tales ideæ, possent eodem modo universalia a nobis concipi ac defini» (1).

Præterea ideæ divinæ repræsentant universale, sed simul cum individuantibus notis, non vero ab illis abstractum, quemadmodum continetur in conceptibus nostris ac vocabulis communibus. Etenim divina exemplaria singularium rerum naturas exhibent prout possibiles et creabiles. Neque vero sunt possibiles neque creabiles, nisi naturæ individuæ ac singulares.

Præterquam quod cognitio præcisiva, utpote rem non perfecte ac totaliter repræsentans, Deo convenire non potest (2). Unde docent Philosophi Deum facere non posse universale (3).

§ II.—REJICITUR UNIVERSALE FORMALITER ET COMPLETE
EXISTENS IN INDIVIDUIS.

158. Universale pantheisticum modo nolumus refutare rationibus, cum alio in loco fuse nobis de illo sit agendum. Sufficiat nunc in memoriam revocare Vaticanum Canonem, quo pestifera hæc doctrina confoditur: *Si quis dixerit, res finitas, tum corporeas, tum spirituales, aut saltem spirituales,*

(1) Suar., disp. Met. 6, sect. 2, n. 3.

(2) Vide Suar. de Deo., lib. 1, cap. 13, n. 67; Lossada, Logi., tract. 2, disp. 2, c. 9, n. 9; P. Thomam Carleton Compton, Philos. univers., Logi., disp. 30, sect. 8, n. 6.

(3) Vide Ulloa, Logi., disp. 2, cap. 3, n. 45; Mayr., Logi., disp. 3, quest. 1, art. 7, n. 549; Mauri Sylvest., Quæst. philos., tom. 1, quest. 34.

e divina substantia manasse; aut divinam essentiam sui manifestatione vel evolutione fieri omnia; aut denique Deum esse ens universale seu indefinitum, quod sese determinando constituat rerum universitatem in genera, species et individua distincta; anathema sit (1).

159. PROPOSITIO 3.^a Universale nequit ita existere a parte rei, quatenus una eademque realiter ac physice natura in pluribus distinctis individuis reperiatur; prout docere videntur nonnulli Scotistæ cum Gulielmo Campelensi.

Constatantur
Scotistæ.

Prob. 1.º In hac sententia videtur pantheismus vitari non posse. Nam sicut omnes homines a realiter humanitate constarent, ita etiam omnia animalia eadem physica animalitate constare deberent, omnesque substantiæ eadem substantialitate, omnia demum entia eadem entitate. Deus autem est substantia, et est ens, et quidem univoce conveniens cum omnibus creaturis, si Scotistas audiamus. Ergo non erit nisi una omnium rerum substantia entitasque. Scilicet hoc uno contenti sunt pantheistæ.

Prob. 2.º Omnis natura realiter existens est singularis et pluribus incommunicabilis. Ergo nequit habere a parte rei universalitatem. Consequentia patet ex oppositione universalis cum singulari.

Antecedens autem probatur. Quidquid realiter identificatur cum singularitate, singulare est. Sed essentia realiter identificatur cum singularitate atque individuatione, a qua solum ratione distinguitur, quemadmodum in Ontologia ostenditur contra Scotistas. Ergo...

Prob. 3.º Quando dicitur una eademque natura realiter esse in pluribus individuis, vel admittitur illam naturam esse physice multiplicatam in illis, vel non. Si primum, illa natura non est una, nisi unitate similitudinis, quam omnes fatemur, non tamen arbitramur sufficere ad universale formale actu in rebus existens asserendum. Sin autem illa

(1) Concil. Vatican., Constit. dogmatica de Fide cathol. Canones, paragr. De Deo Rerum omnium Creatore, can. 4. Cfr. caput 1 ejusdem tituli.

natura non est physice multiplicata, in primis jam nulla fides habenda est experientiae sensuum, quae multipliciter in individuorum distinctione ac separatione irrefragabiliter manifestat. Deinde eodem modo se habebit quævis natura creata respectu diversorum individuorum, ac natura divina respectu trium Personarum. Atqui hoc in primis transfert in creaturas mysterium Augustissimæ Trinitatis; imo aliud longe difficilius intellectu, quoniam in creatis infinita forent supposita, eaque alia ab aliis tempore ac loco distantia, opinionibus, studiis, atque operationibus contraria. Deinde in hac sententia reapse negatur universale in essendo secundum germanam ejus notionem superius explicatam. Universale namque non est id, quod quomodolibet est unum in pluribus, sed id, quod est in illis per realem multiplicationem illius unius secundum totam suam actualitatem seu comprehensionem. Unde omnes negant naturam divinam dici posse universalem.

Dices, discrimen esse inter communitatem naturæ in individuis creatis atque in Personis divinis: nam in Sanctissima Trinitate una est *numerice* natura in tribus Personis, cum in creatis e converso sit in multis individuis natura una dumtaxat *formaliter*, non autem *numerice*.

Respondeo. Si Scotistæ nolint naturas simul cum individuis multiplicari, sed unam physice ac realiter eandem in individuorum varietate remanere, quocumque tandem nomine appellent ejusmodi unitatem sive formalem, sive numericam, nihil lucrantur. Re enim vera semper habebimus unicam realitatem in diversis individuis, sicut unica est substantia in Trinitate Personarum. Unde non minus repugnat, plures homines v. g., aut plures equos, aut plures esse plantas, quam plures esse deos.

Prob. 4.º Ex hac Scotistarum sententia multa consequuntur absurda. Primo enim α) eadem esset humanitas in Christo Domino et in Juda, eademque adorabilis esset, atque in cælo beata regnaret, et esset detestanda, gemeretur in inferis, supplicia addicta sempiternis. β) Deinde non posset Deus creare unum individuum, aut annihilare, cæteris existentibus. Creatio enim importat productionem entis ex nihilo, ideoque quoad suam totam entitatem: in contraria vero

sententia, cum individuum aliquid produceretur, natura illius jam præexisteret in aliis individuis. Itemque si destrueretur, adhuc natura ejus remaneret in reliquis individuis, cum tamen annihilatio sit desitio rei quoad totam ejus entitatem. γ) Præterea cum novum individuum existere incipit, aut desinit, sola produceretur aut periret individuatio; maneret enim natura in cæteris individuis. Unde ulterius fieret, ut individuatio a natura realiter distingueretur, quamquam id cæteroquin negent Scotistæ. Ea quippe distinguuntur realiter, quæ realiter separari possunt, et alterum sine altero existere (1).

Hæc aliaque tam gravia opinionem hanc premunt incommoda, ut eam multi nobilissimi Scotistæ non minus vehementer impugnent, quam reliquarum Scholarum asseclæ. Ad rem S. Thomas: *In re igitur nihil est commune multis, quia quidquid est in re, est singulari uni soli communicabile; quod autem commune est, agitur per intellectum* (2).

160. PROPOSITIO 4.^a Admitti nequit universale negativum seu natura communis pluribus per indifferentiam, quatenus natura cujusvis individui, quantum est de se, realem indifferentiam retineat, ut sit alterius individui natura.

Prob. 1.º Sententia hæc, sicut et ea, quam in præcedenti propositione refutavimus, supponit distinctionem *formalem* virtuali majorem inter naturam et individuationem. Atqui admitti nequit ejusmodi distinctio, ut alibi probandum est. Ergo... (3).

Prob. 2.º Realis indifferentia etiam negativa et remota naturæ ad plures individuationes repugnat. Ergo nequit in ea reponi universale.

(1) Vide S. Joann. Damascenum (Lib. 1. *Orthodoxæ Fidei*, cap. 8. vers. fin.) egregie declarantem naturæ plurium individuorum specificæ non aliam inesse unitatem, nisi unitatem similitudinis, quæ proinde importat distinctionem ac multipliciter in iisdem.

(2) S. Thom., Opusc. de *Natura generis*, cap. 5. Cfr. S. Thom. lib. 10, *Metaph.*, lect. 1.

(3) Vide Lossada, *Logic.*, tract. 2. De *universis*, disp. 2, c. 1, n. 22 et seqq.